

Politika bydlení

Ing. David Slavata, Ph.D.

Materiály byly zpracovány v rámci projektu: CZ.11.3.119/0.0/0.0/16_013/0003093 „Zvýšení znalostí a dovedností vysokoškolských studentů v oblasti implementace veřejných politik v České republice a Polsku a zlepšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce“

Projekt je spolufinancován z prostředků EFRR v rámci programu INTERREG V-A Česká republika – Polsko prostřednictvím Fondu mikroprojektů 2014 - 2020 v Euroregionu Silesia

Definice politiky bydlení

Politika bydlení je soubor metod postupů a nástrojů, kterými se snaží vláda dosáhnout stanovených cílů v oblasti bydlení.

Základní typy bytových politik

- Sociálně demokratický model
- Korporativistický model
- Liberální model
- Rudimentární model

Sociálně demokratický model

- Dominantní je podpora nájemního bydlení
- Veřejná kontrola bydlení
- Bydlení je poskytováno veřejným sektorem

Korporativistický model

- Dominantní je podpora pracujících
- Sociální spravedlnost
- Vyvážená podpora všech segmentů bydlení (nájemní, vlastnické, družstevní)

Liberální model

- Důraz na individuální řešení problému
- Důraz na trh
- Testované dávky
- Význam soukromého neziskového sektoru

Rudimentární model

- Neexistence podpor
- Neexistují instituce zaměřené na tuto oblast
- Problém bydlení je řešen na úrovni domácností

Rozdělení bytových politik podle administrativního zajištění

- Centralizovaná (Francie)
- Částečně decentralizovaná (Německo, Španělsko, Itálie)
- Plně decentralizovaná (Belgie)

Administrativní zajištění bytové politiky v ČR

- Vláda (Ministerstvo pro místní rozvoj)
- Kraje
- Obce

Funkce Ministerstva pro místní rozvoj

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) je na základě Kompetenční zákona ve znění pozdějších předpisů „ústředním orgánem státní správy ve věcech ... politiky bydlení, rozvoje domovního a bytového fondu a pro věci nájmu bytů a nebytových prostor ...“.

*Kompetenční zákon je zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, kterým se určují jednotlivé ústřední orgány a upravuje jejich působnost.

Ministerstvo pro místní rozvoj:

- spravuje finanční prostředky určené k zabezpečování politiky bydlení a regionální politiky státu,
- koordinuje činnosti ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy při zabezpečování politiky bydlení a regionální politiky státu.

Podpora v oblasti bydlení je poskytována těmito resorty:

- Ministerstvem pro místní rozvoj (programy podpor MMR a Státního fondu podpory investic)
- Ministerstvem financí (stavební spoření, daňové úlevy)
- Ministerstvem životního prostředí a Státního fondu životního prostředí (Program Nová zelená úsporám) Ministerstvem práce a sociálních věcí (sociální dávky na bydlení: příspěvek na bydlení, doplatek na bydlení, příspěvek na zvláštní pomůcku)
- Ministerstvem vnitra (zabezpečení integrace azylantů)

Základní statistické údaje

Rok	1991	2001	2011	2021
Domů (mil.)	1,86	1,96	2,15	2,35
Obydl. bytů (mil.)	3,70	3,82	4,10	4,48
Domů/1000 obyv.	181	192	203	223
Bytů/1000 obyv.	359	374	368	426

PŘEKRAČUJEME HRANICE
 PRZEKRACZAMY GRANICE
 2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
 EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
 EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Charakteristika trhu s bydlením v ČR

Vlastnické bydlení se po rozsáhlé privatizaci bytového fondu, která po roce 1989 proběhla i na úrovni obcí, stalo hlavní typem držby nemovitostí.

Přechod České republiky k tržní ekonomice po roce 1989 zahrnoval rozsáhlou privatizaci bytového fondu. Obce, které se potýkaly s přísnou regulací nájmu a nedostatkem finančních i lidských zdrojů k zajištění údržby bytů, větší část svého bytového fondu privatizovaly.

- ✓ Ve městech jsou tyto faktory dále posíleny rychlým růstem počtu obyvatel, který odráží migraci z vesnických oblastí a ze zahraničí.
- ✓ Ke zvyšování cen nájmu a zmenšujícímu se bytovému fondu dostupnému pro místní obyvatele rovněž přispěl rozvoj cestovního ruchu a s ním spojené intenzivnější využívání platforem pro krátkodobé pronájmy.

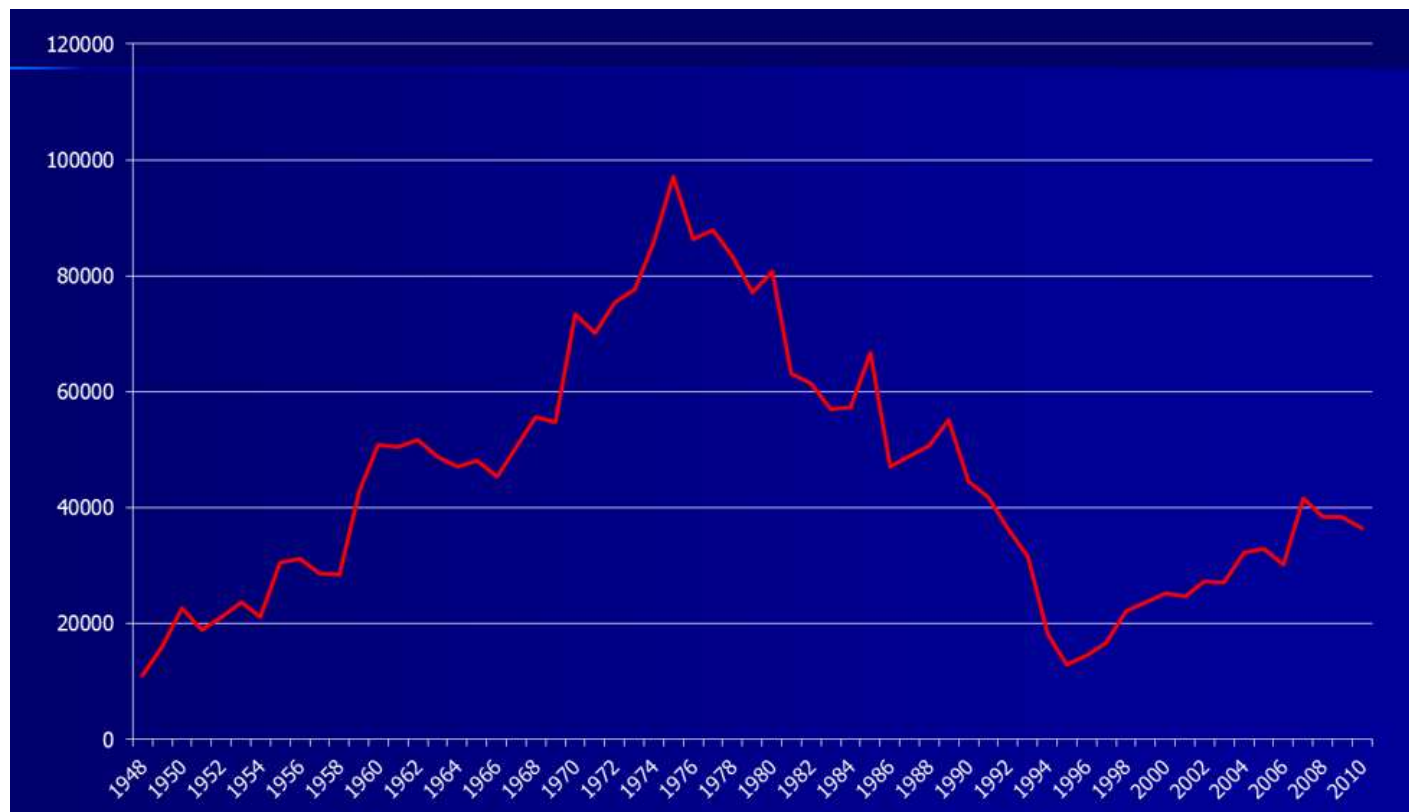
Podobně jako v mnoha jiných zemích je v ČR silná poptávka po bydlení hlavně ve městech. Ta je navíc poháněna mnoha faktory, jako je například silný ekonomický růst a růst reálných mezd před rokem 2020, příznivé podmínky poskytování hypoték, změny ve struktuře domácností a stárnutí obyvatelstva.

- ✓ Ve městech jsou tyto faktory dále posíleny rychlým růstem počtu obyvatel, který odráží migraci z vesnických oblastí a ze zahraničí.
- ✓ Ke zvyšování cen nájmu a zmenšujícímu se bytovému fondu dostupnému pro místní obyvatele rovněž přispěl rozvoj cestovního ruchu a s ním spojené intenzivnější využívání platforem pro krátkodobé pronájmy.

Koncepce bytových politik v 90. letech

- Podpora nové bytové výstavby
- Konstruktivní vady panelové výstavby
- Vysoká role obcí v rámci nové bytové výstavby
- Čistý přírůstek bytového fondu je minimální
- Neexistence developerských aktivit
- Neatraktivnost bytové výstavby pro soukromý sektor

Bytová výstavba v letech 1948 - 2010

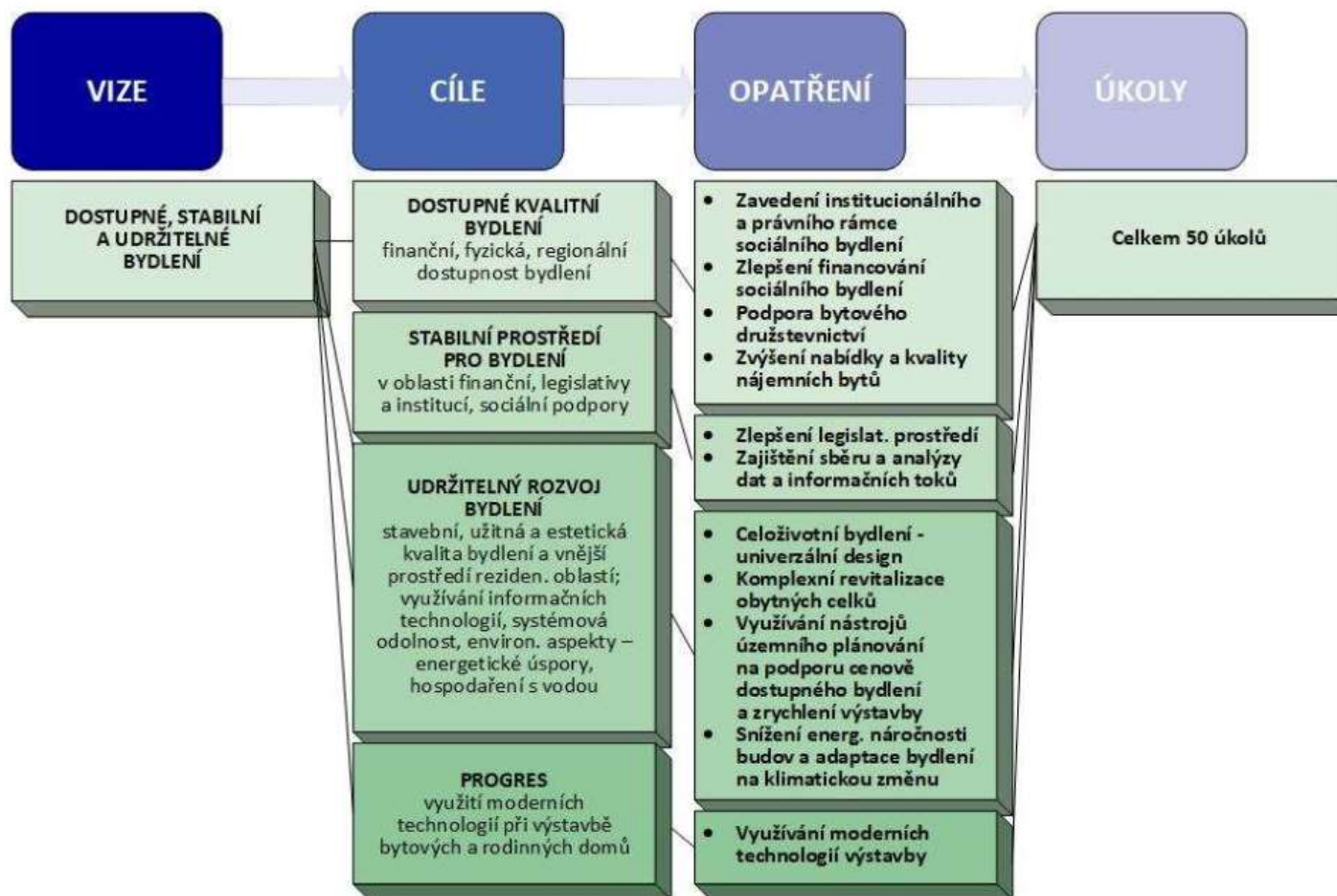
Koncepce bydlení České republiky 2021+

Koncepce bydlení České republiky 2021+ představuje strategický dokument, který stanovuje podobu rozvoje státní bytové politiky po roce 2021.

- Jsou v ní deklarovány záměry státu na zvýšení podpory dostupnosti bydlení a také kroky, prostřednictvím kterých chce stát dosáhnout vytyčených cílů.
- Hlavním smyslem je identifikace problémových oblastí v bydlení, ve kterých jsou nutné státní intervence, a stanovení vhodné kombinace nástrojů, které povedou ke zvýšení obecné dostupnosti bydlení pro všechny segmenty společnosti.

Východiskem Koncepce je premise, že zajištění bydlení je v základu **osobní odpovědností jednotlivce**. **Posláním státu je vytvářet stabilní prostředí** podporující motivaci všech aktérů na trhu s bydlením k jejich osobní aktivitě a zároveň vhodnými prostředky **pomoci těm, kteří si z objektivních důvodů nejsou schopni zajistit bydlení sami**. Tato premise vychází z evropského kontextu chápání bydlení, kdy **bydlení je založené na sociálně tržním hospodářství** a je **privátním statkem dlouhodobé spotřeby, který je obchodovaný na trhu**.

Bydlení není tedy ze své podstaty statkem veřejným, avšak je základní lidskou potřebou ovlivňující kvalitu života, jejíž uspokojení je v zájmu soudržné společnosti a udržitelného ekonomického růstu. Naopak neuspokojení potřeby bydlení vede k sociálním nerovnostem a posilování sociálního napětí.

Problematické oblasti bytové politiky ČR

- zanedbanost bytových domů a jejich energetická náročnost
- vysoké zatížení některých domácností výdaji na bydlení a nižší dostupnost některých forem bydlení, překážky na trhu bydlení
- omezené finanční zdroje na provádění bytové politiky
- kompetenční roztržitost a nízká stabilita nástrojů bytové politiky
- nedostatečné zdroje aktuálních dat

S přístupem k dostupnému bydlení má mnoho českých domácností problém obzvláště ve městech. Ceny nemovitostí v České republice rostou rychleji než disponibilní příjem domácností. To se týká zejména českých měst, ve kterých ceny nemovitostí rostou často rychleji než celostátní průměr. Vzhledem k tomu, že rostou i ceny nájmu a jejich nabídka je relativně omezená, nabízí trh soukromého nájemního bydlení pro lidi obtížně hledající dostupné bydlení jen málo alternativ.

Překážky na trhu bydlení znamenají, že některé zranitelné skupiny zůstávají v bydlení s nižším standardem. Vzhledem k tomu, že soukromé nájemní na tržní úrovni se pro mnoho českých domácností staly nedostupnými a nabídka obecního sociálního bydlení je omezená, nezbývá mnoha domácnostem nic jiného, než zůstat v bydlení s nižším standardem, jako jsou např. ubytovny.

Poskytování sociálního bydlení neodpovídá potřebám všech nízkopříjmových a zranitelných domácností. Sociální bytový fond v České republice je příliš malý a nestačí uspokojovat poptávku všech nízkopříjmových a zranitelných domácností, a obce se při zvyšování nabídky potýkají s problémy. Kromě toho mají obce plnou autonomii při rozhodování o tom, jak bytový fond ve svém vlastnictví využijí

Dávky na bydlení jsou k dispozici, ale některé domácnosti, které by na ně měly nárok, o ně nežádají, protože o jejich existenci možná nevědí, administrativní proces jejich přidělování je příliš komplikovaný a nedávné úpravy vzorce pro výpočet příjmu při posuzování nároku vše ještě více zkomplikovaly.

Obce většinou nemají rámec bytové politiky na místní úrovni a koordinace v této oblasti mezi jednotlivými obcemi je i nadále omezená.

Bytový fond v českých městech je často zastaralý a potřebuje úpravy z hlediska energetické náročnosti. V posledních letech sice došlo ke zkvalitnění tepelných izolací budov a systémů vytápění, ale energetická náročnost v České republice zůstává ve srovnání s dalšími zeměmi OECD i nadále vysoká.

Česká města se potýkají s trvalým nedostatkem nabídky bydlení. Na vysokou a stále rostoucí poptávku po bydlení v českých městech zatím strana nabídky nezareagovala dostatečně. Stavební činnost je stále na úrovni jako před rokem 2009 a územní ani regulační plánování nesměřují výstavbu bytů tam, kde by byla nejvíce potřeba.

Pandemie COVID-19 a politika bydlení ?

Pandemie posílila nutnost řešení existujících problémů v oblasti bytové politiky v ČR.

- nedostatečná nabídka bydlení
- zvýšení nejistoty spojené s bydlením v českých domácnostech

Aby lidé nemuseli začít opouštět své domovy, přijala česká vláda v situaci probíhající pandemie covidu-19 řadu nouzových opatření.

- odklad splátek hypoték, což je jedno z nejčastějších podpůrných opatření zaváděných v zemích OECD, které pomohlo zmírnit urgentní problémy spojené s dostupností bydlení

Ke zmírnění problémů spojených s dostupností bydlení a využití bydlení jako nástroje pro vytváření udržitelnějšího a inkluzivnějšího městského prostředí pro období po covidové krizi může vláda i místní samospráva v České republice využít **přímé i nepřímé nástroje**.

- ✓ **Přímé nástroje** jsou zaměřeny konkrétně na dostupnost bydlení a jedná se například o poskytování sociálního bydlení a dávek na bydlení.
- ✓ **Nepřímé nástroje** mohou nabídku a dostupnost bydlení ovlivnit rovněž prostřednictvím stavebních předpisů, regulačních plánů, územního plánování a fiskálních nástrojů.

AKTUÁLNÍ POČINY

- ✓ **Zákon o dostupnosti bydlení a o změně některých zákonů**
- ✓ **Zlepšení financování sociálního bydlení - příprava IROP 2 na programové období 2021–2027, jehož součástí bude oblast Sociální infrastruktura v rámci specifického cíle 4.2 s aktivitou „Sociální bydlení“**

Nemovitostní bublina v ČR?

Hypoteční bublina

Ceny nemovitostí jsou v jedné nebo více regionálních oblastech **nadhodnocené**.

Nemovitostní bublina

Převís poptávky nad nabídkou:
Silná poptávka po nemovitostech způsobí, že **tržní cena vysoce překoná ceny nemovitostí**.

cena nemovitosti < tržní cena nemovitosti

Problém nastává v okamžiku, kdy **hypotéka byla zajištěna ve výši tržní ceny nemovitosti**.

Příklad:

➤ **hypoteční bublina v USA v letech 2007 a 2008**

V okamžiku, kdy pak pomínou důvody pro takto silnou poptávku, **bublina praská a dochází k cenové korekci na trhu s nemovitostmi**.

Příčiny vzniku silné poptávky po nemovitostech

Snadná dostupnost peněz

- **Nízké úrokové sazby a lehce dostupné hypotéky** umožní nákupy nového bydlení

Příklad: Hypoteční sazby v ČR

Malá regulace hypotečního trhu

- **Centrální banka** reguluje hypoteční trh, aby **komerční banky neposkytovaly hypotéku komukoliv**

Příklad: Zdraví finančního a hypotečního sektoru v ČR

Investiční poptávka

- V ekonomice se nachází **velké množství peněz**, které nedokáže **investiční sektor efektivně umístit**

Příklad: Nemovitosti byly v ČR jedny z mála, které nabízely nejen dostatečné zhodnocení, ale také průběžný příjem díky pronájmu.

Ekonomický růst

- **Ekonomická prosperita a rostoucí životní úroveň** díky plné zaměstnanosti na pracovním trhu

Příklad: Nákup nemovitosti na hypotéku a to buď první, určené k vlastnímu bydlení, tak i dalších, pro investiční účely

Cenová korekce na trhu s nemovitostmi

Pro prasknutí nemovitostní bubliny teorie předpokládá, že dojde k růstu úrokových sazeb a také k ekonomickému útlumu.

- ✓ K prasknutí bubliny pak dojde v okamžiku, kdy se vyrovná poptávka po nemovitostech s nabídkou nemovitostí na trhu a začne docházet ke stagnaci či mírnému poklesu ceny.

Děkuji za pozornost

Ing. David Slavata, Ph.D.

+420 602 504 964

david.slavata@vsb.cz

www.vsb.cz